

Kulturminner i kommuneplanens samfunnsdel – en kort veiledning

Samfunnsplanlegging

Plan- og bygningsloven er et viktig instrument og virkemiddel for samfunnsplanlegging. Den er en sektorovergripende lov som legger opp til et system for helhetlig planlegging for statlig, fylkeskommunal og kommunal virksomhet. Loven omfatter mange former for planlegging, fra teknisk orientert og detaljert reguleringsplanlegging i skjæringspunktet mot byggesak, til overordnet samfunnsplanlegging av prinsipiell og strategisk natur.

Loven legger til rette for samordning, og den gir grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser. Planlegging etter plan- og bygningsloven skal fastsette arealutnyttelsen i et område, enten det er utbygging eller vern. Kommunen har gjennom bevisst bruk av plan- og bygningsloven, en enestående mulighet til å forvalte ressursene i kommunen til beste for alle.

Det er som hovedregel de folkevalgte organene i kommuner og fylkeskommuner som har ansvar for planleggingen og som vedtar planene. Samfunnsplanleggingen er et redskap for folkevalgte organer til å utforme og virkeliggjøre politiske mål. Det er et viktig prinsipp at planleggingen skal skje nærmest mulig de som berøres av beslutningene. Planprosessene skal sikre åpenhet, informasjon og medvirkning fra de som er berørt. Plan- og bygningsloven skal sikre at alle legitime interesser blir hørt.

Kommuneplanen gir rammer for kommunens planer og tiltak, og for bruk og vern av arealer. Den deles i en samfunnsdel med handlingsdel og en arealdel. Det kan utarbeides kommunedelplaner for bestemte temaer/sektorer eller geografiske områder. Kommunen skal i sin planlegging legge statlige og regionale pålegg og retningslinjer til grunn, herunder statlige planretningslinjer og nasjonale mål for bestemte sektorer.

Samfunnsdelen og forholdet til kulturminner, kulturmiljøer og landskap

Samfunnsdelen skal vektlegge viktige utfordringer knyttet til samfunnsutvikling, og synliggjøre de strategiske valg kommunen tar. Den skal ta for seg samfunnsforhold som folkehelse, barn og unge, integrering, næringspolitikk m.m., og synliggjøre utfordringer, mål og strategier for kommunen som organisasjon. Kommuneplanens samfunnsdel skal gi retningslinjer for gjennomføring av mål og strategier, både i den kommunale virksomheten og ved medvirkning fra andre offentlige organer og private. Den skal også sette overordnede mål for sektorenes planlegging, og gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres. Samfunnsdelen skal gi overordnede retningslinjer for den fysiske, økonomiske, sosiale, estetiske og kulturelle utviklingen i kommunen. Kommuneplanens samfunnsdel skal ha en handlingsdel med et handlingsprogram for å gjennomføre samfunnsdelen for de nærmeste fire år eller mer. Handlingsprogrammet skal oppdateres årlig.

Kommuneplanens samfunnsdel vil være en viktig arena for samordning mellom den enkelte sektors utfordringer og prioriteringer og kommunens samlede utvikling. All kommunal sektorplanlegging skal være forankret i kommuneplanens samfunnsdel, dette inkluderer også hensynet til kulturminner, kulturmiljøer og landskap. Kommunale del- og temaplaner må gjenspeile det helhetlige bilde som er skissert i samfunnsdelen og som utgjør et felles plangrep.

Kommunen kan ta inn egne mål og strategier knyttet til kulturminner, kulturmiljøer og landskap. Disse temaene kan også tas med når det utformes mål og strategier knyttet til andre sektorer som reiseliv, folkehelse og oppvekst.

Nedenfor er det vist noen eksempler på hvordan kulturminner, kulturmiljø og landskap er integrert i mål og strategier i samfunnsdelen.

Eksempler på mål og strategier i samfunnsdelen knyttet til kulturminner, kulturmiljøer og landskap

Stord kommune

Kulturminne, kulturmiljø og kulturlandskap og rekreasjonsområde skal forvaltast med tanke på ei berekraftig utvikling, og utvalde kulturminne og kulturmiljø skal vernast om som dokumentasjon av fortida og som ein ressurs for framtida.

Stord kyrkje

Larvik kommune

Visjon:

Kulturarven

Et overordnet mål er å overlate en unik kulturarv fra generasjon til generasjon, uten at denne reduseres. Kulturarven skal vernes og brukes aktivt for å bygge stedsidentitet og til å kunne forstå seg selv i et større og lengre tidsperspektiv.

Samfunns mål

NATUR, MILJØ OG KULTURARVEN ER MITT OG DITT ANSVAR

Larvik er èn kommune – kommunens tettsteder utvikles med respekt for stedets egenart, rike kulturarv og fokus på å skape gode møteplasser.

Fra Hammerdalen i Larvik kommune

Øygarden kommune

Kultur og fritid - mål

I Øygarden skal me saman utvikla eit attraktivt, inkluderande og mangfaldig kulturliv for å styrkja identitet, omdøme, næringsliv, trivsel og bulyst

Strategi

Gjennom Kystmuseet i Ovågen skal notid, vår lokale historie og kulturarv formidlast og nyttast for å skapa opplevingar for innbyggjarar og tilreisande

Kulturminne og fornminne må sikrast for komande generasjonar. Det skal utarbeidast ein kulturminneplan som skal gje grunnlag for sikring av kulturminne / fornminne.

Klima og miljø – mål

Gjennom heilskapleg planlegging og arealforvaltning skal kommunen fremja økologisk og berekraftig forsvarleg bruk av areal og naturressursar, og ta vare på det biologiske mangfaldet, kulturminna og dei særskilde verdiane i kyst- og vassmiljøa

Strategi

Sikra natur – kulturverdiane som varig kjelde for helse, trivsel og næringsverksemd

Kystmuseet i Øygarden

Ørsta kommune

Mål og strategier for kulturminner

Sikre ei berekraftig forvaltning av kulturminne og kulturmiljø

Strategiar for å lukkast:

- vidareføre arbeidet med kulturminneatlas, som grunnlag for lokalt engasjement, forvaltingsverktøy og kunnskapsbase
- utarbeide kulturminneplan
- stimulere til frivillig innsats for vern og bruk av kulturminne
- legge til rette for at kulturminne og kulturmiljø vert nytta i reiselivsnæringa og som ressurs i lokalmiljøa

Grindbygd hus, Ørsta

Grue kommune

Mål: Finnskogen er et attraktivt område for bosetting, etablering av næringsvirksomhet og turisme

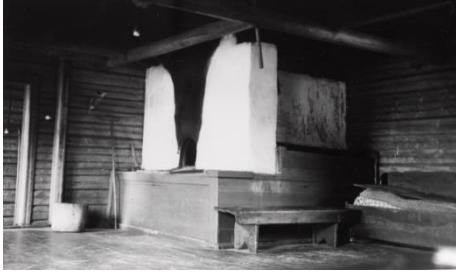
DERFOR SKAL VI:

- Synliggjøre skogfinsk kultur i næringssetjinga
- Bidra til å realisere planene for Norsk Skogfinsk Museum på Svullrya
- Samarbeide med de øvrige finnskogkommunene for å utvikle Finnskogen natur- og kulturpark
- Tilrettelegge for formidling av den skogfinske kulturen

Mål: Gjøre kulturminner kjent og tilgjengelige

DERFOR SKAL VI:

- Legge en plan for merking og beskrivelse av kulturminner og kulturlandskapsområder
- Bevare registrerte kulturminner og kulturlandskapsområder
- Klargjøre verne- og forvaltningsansvaret for kulturminner og kulturlandskapsområder
- Bruke kulturminner bevisst i profileringen av Grue kommune

Røykstua i Tvengsberget i 1937, Grue kommune